

ناوگروه ۸۶ نیروی دریایی ارتش و نمایش قدرت در کل آب‌های کره زمین

دولت‌ها با تشکیل نیروی دریایی از آن به عنوان ابزار اعمال سیاست و نفوذ در خارج از مرزهای سرزمینی استفاده کرده‌اند. نخستین وظیفه و مأموریت نیروهای دریایی، «واپایش تجارت دریایی از طریق حکمرانی بر دریا» است.

به گزارش آران نیوز به نقل از ایرنا، با نگاهی به تاریخ می توان دریافت که دولت ها با تشکیل نیروی دریایی از آن به عنوان ابزار اعمال سیاست و نفوذ در خارج از مرزهای سرزمینی استفاده نموده اند. نخستین وظیفه و مأموریت نیروهای دریایی، «واپایش تجارت دریایی از طریق حکمرانی بر دریا» است. در واقع علت ظهور و سقوط امپراطوری ها و قدرت های بزرگ، در واپایش یا عدم واپایش بر دریاست. واقع مطلب آن است که اگر کشورهایی مانند پرتغال، هلند و انگلستان که جمعیت، منابع و جغرافیای محدودی دارند و به موفقیت دست یافته اند، تنها به دلیل قدرت دریایی آنها بوده است.

در حقیقت تنها برخورداری از قدرت دریایی است که می تواند توضیح دهد چگونه کشور کوچکی مانند بریتانیا که نیروی زمینی ضعیفی داشت، توانست امپراطوری بزرگی ایجاد کرده و به هر نقطه ای که مایل بود، قدرت خود را اعمال نماید. در رابطه با منزلت و جایگاه ارزنده و استراتژی نیروی دریایی، «تیل» (۱) از صاحب نظران برجسته مباحث نیروی دریایی معتقد است که سلطه بریتانیا بر جهان بر مبنای برتری جمعیتی یا اندازه فعالیت تجاری آن نبود، بلکه به دلیل قدرت و برتری دریایی بوده است. دیپلماسی شناورهای توپ دار، تجلی بارز استفاده از نیروی دریایی برای اعمال قدرت است.

اشاره به این نکته جالب است که نیروی دریایی در برخی از کشورها از جمله آمریکا دارای چنان اهمیتی است که می توان آن را وزارت دفاع دوم این کشور دانست. امروزه نیروی دریایی بیشتر در سه عرصه دیپلماتیک، یاسان، و نظامی فعالیت می کند.

موقعیت دریایی ایران به گونه ای است که یک نیروی دریایی بسیار کارآمد را می طلبد تا بتواند به یک قدرت دریایی تبدیل گردد و بر پایه آن از منافع ملی خود دفاع نماید. تضعیف نیروی دریایی یا وجود یک نیروی دریایی ناکارآمد می تواند پیامدهای امنیتی ناگواری را به همراه داشته باشد و نتواند از این موقعیت دریایی بسیار مناسب در راستای تقویت قدرت دریایی خود استفاده نماید. براساس این واقعیت های ژئوپولیتیکی خلیج فارس و تنگه هرمز است که ایران باید در پی توسعه نیروی دریایی خود باشد.

وجود این نیروی دریایی نه تنها می تواند مدافع منافع ملی ایران در خلیج فارس باشد، بلکه می تواند زمینه خیزش ایران برای تبدیل شدن به یک قدرت دریایی برتر را فراهم آورد. چرا که بسترهای جغرافیایی ایران در این زمینه کاملاً فراهم است و نیازمند اراده ملی و سیاسی برای شکل گیری این مهم است. حضور ناوهای خودی در کشورهای خارجی بیانگر قدرت دریایی کشور صاحب پرچم است و می تواند این ایده را به ملت آن کشور القا نماید که چنین قدرتی وجود دارد. در این حالت هیچ تهدید نظامی وجود ندارد و ناوهای حضور یافته به عنوان سفیران کشور خود عمل می نمایند.

نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران (نداجا) که امروزه از آن به عنوان نیروی دریایی راهبردی یاد می شود به عنوان یکی از چهار نیروی زیرمجموعه ارتش، علاوه بر حراست و حفاظت از مرزهای آبی جمهوری اسلامی ایران، مأموریت حفاظت از منافع جمهوری اسلامی ایران را نیز در دریاهای آب های سرد، الملای برعهده دارد.

این نیرو در راستای انجام وظایف و تحقق اهداف خود، مأموریت های دریانوردی را در سطح اقیانوسی از سال ۱۳۸۸ و با هدف مقابله با دزدی های دریایی در خلیج عدن و با طی مسافت ۳ هزار کیلومتری به این منطقه آغاز کرد و پس از آن تا امروز در بازه های زمانی مشخص، ناوگروه های رزمی ارتش به منطقه خلیج عدن و دریای سرخ، اقیانوس های هند، آرام و اطلس اعزام می شوند. حضور این ناوگروه ها به همراه تعدادی از تکاوران دریایی این نیرو، بارها به درگیری با این دزدان دریایی و نجات شناورها، ایران، و خارج انجامیده است.

در سال های گذشته، ناوگروه ۷۵ نیروی دریایی ارتش متشکل از ناوهای سهند و مکران با حضور در بندر سنت پترزبورگ روسیه و طی مسافت ۴۵ هزار کیلومتری، بزرگترین دریانوردی نظامی تاریخ کشور را رقم زد و در حال حاضر ناوگروه ۸۶ متشکل از ناوشکن دنا و ناوبندر مکران در راستای اجرای

مأموریت ۳۶۰ درجه ای خود به دور کره زمین در حال شکستن این رکورد است و انتظار می رود بتواند مسافت طی شده توسط ناوگروه های ارتش جمهوری اسلامی ایران را به میزان چشمگیری ارتقا بخشد.

مبانی نظری:

قدرت دریایی (۲)

قدرت دریایی، مجموعه ای از قابلیت های وابسته به دریاست که بتواند واپایش (کنترل) آب ها و منابع حیاتی در دریا را در اختیار داشته و از دسترسی دشمن به آنها جلوگیری نماید. هدف سیادت دریایی، واپایش بر دریا بوده و قدرت نیز ابزار این واپایش می باشد. قدرت دریایی دارای سه مؤلفه عمده است: اول: ناوگان که به مجموعه یگان های رزمی، پشتیبانی رزمی، پروازی و عوامل پشتیبانی کننده و وابسته به دریا اطلاق می شود. دوم: موقعیت راهبردی دریایی. سوم: انگیزه که این مؤلفه شامل عوامل، فرهنگ، اعتقاد، سیاست، روانه و... می شود.

قدرت دریایی تنها بعدی از قدرت ملی کشورها است که به دارنده آن امکان تحرک حقوقی، قانونی و حضور فیزیکی در تمامی نقاط دنیا را می دهد. قدرت دریایی از ابعاد جغرافیایی- سرزمینی، اجتماع، اقتصاد، سیاست، دیپلماتیک و نظام، شکار، یافته است.

ریچارد هاردینگ (۳)، در کتاب قدرت دریایی و نبرد دریایی (۱۸۳۰-۱۶۵۰) می نویسد: «قدرت دریایی به لحاظ تاریخی به تعدادی عناصر مرتبط، هم در داخل و هم در خارج نیروی دریایی بستگی دارد. توان واقعی قدرت دریایی به سرمایه گذاری، توانمندی مدیریت مرکزی، کمیت و کیفیت منابع دریایی واقعی، شناورها، ملوانان و افسران، زیرساخت های دریایی، وضعیت سیاسی و تصمیم گیری در حوزه دریا بستگی دارد».

مأموریت ناوگروه ۸۶

«نیروی دریایی امروز در بسیاری از نقاط عالم و در کشور ما یک نیروی راهبردی است؛ به چشم یک نیروی راهبردی به نیروی دریایی باید نگریسته شود». این سخن فرمانده معظم کل قوا درباره نیروی دریایی ارتش را باید سرآغاز تحول در این نیرو دانست. یکی از ملزومات راهبردی شدن نیروی دریایی ارتش حضور در مناطق مختلف جهان و برافراشته کردن پرچم جمهوری اسلامی ایران در نقاط مختلف جهان است. علاوه بر آن، نیروی دریایی ارتش با تشکیل سه فرماندهی اقیانوسی در اقیانوس های هند، آرام و اطلس در پی آن است تا فعالیت و حضور خود را با هدف صیانت از منافع کشور در بینه آب های جهان گسترش دهد.

مأموریت ناوگروه ۸۶، ملقب به ناوگروه ۳۶۰، گشت زنی در آب های دوردست و حراست از خطوط مواصلاتی تجاری ایران در دریاهای آزاد و بین المللی می باشد که از اوایل مهرماه ۱۴۰۱ آغاز شده و همچنان در جریان است. ناوگروه ۸۶ نیروی دریایی ارتش نخستین ناوگروهی است که طبق برنامه ریزی قرار است یک بار دور کره زمین را گردش کند. در این مأموریت، نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران از ناوهای بمب، خود به نام های ناوشکن، دنا و ناوبندر مکران بهره می برد.

کشور ایران در سال های گذشته قدرت روز افزون خود را در حوزه های نظامی و تجاری به رخ جهانیان کشانده است. بسیاری از این دستاوردها حاصل توان فنی بومی کشور و با کمترین اتکا به خارج انجام شده ایران، در ساخت کشتی های تجاری و ناوهای جنگی است و موجب شده تا با انجام مأموریت های طولانی مدت، هر روز عرصه تازه ای را به نمایش بگذارد.

ناوشکن دنا با شماره بدنه ۷۵، چهارمین محصول از شناورهای کلاس موج است که توسط نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران طراحی و ساخته شد. این ناو در خرداد ماه سال ۱۴۰۰ به ناوگان نیروی دریایی ارتش در بندرعباس پیوست و به تسلیحات مختلفی مانند موشک های کروز ضدکشتی، اژدر و توب دریایی مجهز است.

«ناو بندر» پایگاه دریایی متحرک و چند منظوره است که طیف گسترده ای از نیازهای عملیاتی و اطلاعاتی در حوزه الکترونیکی، پهپادی، موشکی و بالگردی را تأمین کرده و با قابلیت ماندگاری طولانی مدت در دریاها و اقیانوس ها، انواع ناوها و شناورها را پشتیبانی می کند.

ناوبندر مکران، یک جزیره متحرک ۱۲۱هزار تنی است که نیروی دریایی ارتش آن را با تغییر کاربری یک نفتکش به یکی از بزرگترین ناوبندرها بالگردنشین تبدیل کرده است. این ناوبندر که در زمان حاضر بزرگترین شناور نظامی کشور است، در سال ۱۳۹۹ به نیروی دریایی ارتش الحاق شد و وظیفه پشتیبانی از ناوهای رزمی نیروی دریایی را به عهده دارد. مکران قادر است همزمان ۵ بالگرد را روی عرشه خود جای دهد. درمیان تمام کشورهای جهان، تنها سه کشور امریکا، چین و ایران دارای ناوبندر هستند.

ناوگروه ۸۶ در راستای اجرای مأموریت خود به دور دنیا از چندین بندر مهم بازدید کرده است. این

ناوگروه با عبور از شمال اقیانوس هند و تنگه مالاکا، در ۲۲ آبان ماه با حضور در بندر جاکارتا مورد استقبال رسمی مقامات لشکری کشور اندونزی قرار گرفت. در این مراسم آیین های بومی کشور اندونزی به اجرا درآمد و در پایان هدایایی به رسم یادبود میان مقامات نیروی دریایی ارتش ایران و اندونزی تبادل شد. همچنین فرمانده پایگاه سوم دریایی نیروی دریایی اندونزی، دریادار عمر فاروق، با همراهی جمعی از فرماندهان نیروی دریایی این کشور با حضور در ناوشکن تمام ایرانی دنا، ساخت این شناور پیشرفته بومی توسط متخصصین جوان ایران اسلامی را مورد تحسین قرار دادند.

هشتم اسفند ۱۴۰۱ منابع بین المللی خبر دادند ناوگروه ۸۶ نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران در بندر ریودوژانیرو پهلو گرفته است. بدین ترتیب اعضای این ناوگروه، تبدیل به نخستین کشتی های نظامی ایرانی شدند که در طول تاریخ کشورمان، موفق به سفر به قاره آمریکا شده اند. ناوگروه ۸۶ با عبور از سواحل استرالیا وارد اقیانوس آرام شده و مسیر خود را به سمت کانال پاناما ادامه داده است. بنا به اخبار منتشر شده، مقامات دولت جو بایدن تلاش نمودند با فشار بر دولت برزیل آن را وادار به عدم صدور مجوز برای پهلوگیری ناوهای ایرانی کنند. اما با وجود همه این فشارها و تهدیدها، دولت برزیل اجازه پهلوگیری به ناوگروه ۸۶ نداجا را در ساحل ریودوژانیرو صادر کرده است و این به روشنی نشان می دهد که آمریکا در عرصه بین الملل اقتدار سابق خود را از دست داده است و مقامات سایر کشورها از دولت آمریکا حرف شنو ندارند.

ناوگروه یادشده پس از آن که در اسفند سال گذشته موفق شد علی رغم تهدیدهای ایالات متحده آمریکا علیه دولت برزیل جهت ممانعت از لنگر انداختن ناوهای جنگی ایران در ریودوژانیرو، در بندر مورد اشاره پهلو بگیرد، حرکت خود را به سمت ناوگروه ۸۶ نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران، جمعه ۱۱ فروردین ۱۴۰۲، در مسیر بازگشت به کشورمان، در بندر کیپ تاون آفریقای جنوبی پهلو گرفت و مورد استقبال سفر کشورمان و نماینده نیروی دریایی و مقامات آفریقای جنوبی قرار گرفت. این ناوگروه ۸۶ شعار «ما می توانیم» را تحقق بخشید و توانایی ایرانیان در حوزه دریانوردی را به جهانمان ثابت کرد زیرا معده کشورهای، هستند که توانسته اند چنین مسافتی را طی کنند. مأموریت این ناوگروه همان طور که انتظار می رفت باعث عصبانیت دشمنان و بدخواهان ملت ایران شده و تلاش نموده اند با برخی سنگ اندازی ها مانع انجام صحیح مأموریت نیروی دریایی ارتش شوند.

بحث و نتیجه گیری:

نیروی دریایی جایگاه راهبردی و اثرگذاری در تقویت قدرت نظامی، صیانت از منافع ملی و دستیابی به اهداف دفاعی دارد و کشور را در دستیابی به یک سیاست دفاعی موفق و کارآمد یاری خواهد کرد. یکی از عناصر قدرت در جهان حضور نیروی دریایی کشورها در آب های جهانی است، حقوق بین الملل، آزادی دریاها را به رسمیت شناخته است. معنای این حرف آن است که هر دولتی می تواند برای توسعه اهداف صنعتی، تجاری و حتی نظامی و دفاعی خود بدون دخالت در حریم حاکمیت دولت های دیگر از دریا استفاده کند.

حضور در دریاها می تواند علاوه بر گسترش دیپلماسی و تحکیم روابط با کشورهای دوست در سطح جهان، نقش مهمی هم در توسعه راهبرد دریامحور جمهوری اسلامی ایران باشد. به استناد قوانین بین المللی دریانوردی، شناورهای نظامی هر کشور، خاک آن کشور محسوب می شوند، حضور این شناورها در هر نقطه ای از جهان همانند جزیره ای متحرک، نمایانگر اراده کشورها است. مسیر ۳۶۰ درجه ای که ناوگروه ۸۶ برای خود انتخاب کرده، مسیری است که تاکنون در تاریخ دریانوردی نظامی ایران سابقه نداشته و این برای اولین بار است که چنین مسیری انتخاب و طی می شود.

این اقدام، چون بدون کمک اطلاعاتی و لجستیکی سایر کشورها و با استفاده از دو شناور ساخت ایران در حال انجام است، برای دیگر کشورها این پیام را دارد که چنانچه دشمنان، ایران را مورد تحریم های همه جانبه هم قرار دهند، باز هم نمی توانند حرکت رو به جلوی کشورمان را متوقف کنند. از طرفی این اقدام، باعث افزایش عمق راهبردی جمهوری اسلامی ایران در دریا و اقیانوس شده و دلایل تأکید رهبر انقلاب را بر استفاده از مزیت برخورداری از دریا و همچنین افزایش توان نیروی دریایی مشخص می سازد، اقدامی که توان صنعت ایران در حوزه ساخت تجهیزات دریایی را به رخ جهانیان کشیده و از طرفی نیروی متخصص جمهوری اسلامی ایران را چه در ساخت و چه در بهره برداری از این امکانات به دنیا شناسانده است. ناوگروه ۸۶ نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران تا امروز رکورددار طولانی ترین دریانوردی تاریخ ایران است.

*ناصر دادیار کارشناسی ارشد مدیریت دریایی

*علیرضا یژوهان، کارشناس، ارشد معماری، کشتی
* سهراب مجدفر کارشناسی ارشد معماری کشتی